

Draft Talking Points of Union Minister for Health and Sports at the

ကျန်းမာရေးသတင်းအချက်အလက် မူဝါဒရေးဆွဲရေးဆိုင်ရာ

အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲဖွင့်ပွဲအခမ်းအနား

Hotel Golden Land, Nay Pyi Taw

(20-9-2018)

- အားလုံးပဲမင်္ဂလာပါ။
- ယနေ့ကြွရောက်လာကြတဲ့ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှ ဒုတိယဝန်ကြီး၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကော်မတီဥက္ကဋ္ဌနှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာနမှူးများ၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးများ၊ ဆေးရုံအုပ်ကြီးများ၊ ဆရာဝန်ကြီးများ၊ ဝန်ထမ်းများအားလုံးမင်္ဂလာပါလို့ နှုတ်ခွန်းဆက်သပါတယ်။
- ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများ၊ ဗဟာဗျူဟာများ ချမှတ်ရေးဆွဲရာတွင် ပြည့်စုံတိကျမှန်ကန်သော စာရင်းအချက်အလက်များ (data) သည် အထူးအရေးကြီးသော အခြေခံအချက်ဖြစ်ပါတယ်။
- စာရင်းဇယား၊ သတင်းအချက်အလက်များသည် ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနအတွက် အသက်သွေးကြော/ နပ်ကြောသဖွယ်ဖြစ်ပါတယ်။
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်ကို Year of Data and Information အဖြစ် သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။
- ဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် data culture ရရှိစေရန် မြှင့်တင်လျက်ရှိပါတယ်။ data culture ဆိုတာက data ကို အသုံးပြုတတ်သော အလေ့အကျင့်၊ ခန့်မှန်းခြင်း (speculation) မလုပ်ဘဲ၊ data ပေါ်မူတည်ပြီး ဆုံးဖြတ်ခြင်း။

ပြုလုပ်ခြင်း၊ စီမံခြင်း၊ ခန့်ခွဲခြင်း၊ အမြဲတမ်းသုံးသပ်ခြင်း စတဲ့ အလေ့အကျင့်၊ data ကို ပြည့်စုံမှန်ကန် ရန်လိုလားခြင်း၊ data မှ information အဖြစ် ပြောင်းရန်ဆောင်ရွက်လိုသော အလေ့အကျင့်ရှိခြင်း၊ ရရှိသော data ၏ အရေးကြီးမှု၊ အသုံးဝင်မှုကိုသိရှိခြင်း စသည့်အချက်များနှင့် ပြည့်စုံမှ data culture ကို ရရှိမှာဖြစ်ပါတယ်။ အလားတူစွာ research culture ဟာလည်း ဒီအတိုင်းပဲဖြစ်ပါတယ်။

- ဒီလို အလေ့အကျင့်တွေရရှိဖို့ အခြေခံအုတ်မြစ်ခိုင်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ငယ်စဉ်မူလတန်း၊ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်း၊ ဆေးတက္ကသိုလ်၊ သူနာပြုတက္ကသိုလ်၊ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာနည်းပညာတက္ကသိုလ်၊ ဆေးဝါးတက္ကသိုလ်၊ သူနာပြု/သားဖွားသင်တန်းကျောင်းများတွင် data ၏ အရေးကြီးပုံ၊ အသုံးဝင်ပုံတို့ကို သင်ကြားပို့ချ ဆွေးနွေးရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဒီအချက်များဟာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရဲ့ တိုးတက်မှုမှာမရှိမဖြစ် လိုအပ်သော အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်ပါတယ်။
- သုတေသနလုပ်ငန်းများ ဘာကြောင့်လုပ်သလဲလို့မေးရင် မိမိသိလိုသော data / information များ ရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် သုတေသနဆောင်ရွက်ခြင်းသည် data culture ကို ရရှိစေမည့် အရေးကြီးသော နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ သုတေသနလုပ်ခြင်းဖြင့် data ၏ အတိမ်အနက် အရေးကြီးမှုကိုလည်း ပိုမိုသိစေတယ်ဆိုတဲ့ added benefit ကို ရနိုင်ပါတယ်။

- သို့သော်လည်း data culture တစ်ခုရှိရုံမျှနဲ့ မိမိတို့၏ နေ့စဉ်လုပ်ငန်းများ ၁၀၀% ပြီးမြောက်အောင်မြင်အောင် မလုပ်နိုင်ပါ။
- ဆိုလိုတာက data culture / data system / domain တစ်ခုလုံး ပီပြင်ကောင်းမွန် စေရန်အတွက် data သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာ မူဝါဒများ၊ မဟာဗျူဟာ/ နည်းဗျူဟာများ ပီပြင်ပြီး အချိန်အခါနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ရှိဖို့လိုပါမယ်။
- နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၊ ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခု၊ discipline တစ်ခု၊ sector တစ်ခု၊ domain တစ်ခုချင်းစီမှာ data policy / information policy ရှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ယနေ့ကျင်းပတဲ့ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတွင် အဓိကရည်မှန်းချက်မှာ အဆိုပါ data policy / information policy ကို ဘယ်လိုရအောင် ဆောင်ရွက်ရမည်ဆိုသည်ကို ဆွေးနွေးသုံးသပ်ကြရမှာဖြစ်တဲ့အတွက် ကျွန်တော်တို့ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနအတွက် အလွန်အရေးကြီးတဲ့ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။
- ဒီအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲမှာ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ညှိနှိုင်းကြမယ့် data / သတင်းအချက်အလက် policy / strategy / intervention များဟာ တိတိကျကျ ပီပီပြင်ပြင်ရှိစေရန် (clear cut and succinct) လက်တွေ့ကျရန် (realistic)၊ အားလုံးခြုံငုံမိစေရန် (holistic) အဖက်ဖက်က လက်တွေ့ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ မြေပြင်အခြေအနေ (ground reality) ပေါ်မှီငြမ်းပြီး

ဝိုင်းဝန်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက် စဉ်းစားမှသာလျှင် ရည်မှန်းချက်ကို ရရှိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- Data ရဲ့ အရေးကြီးမှု၊ လိုအပ်မှုကို ကွင်းကွင်းကွက်ကွက် မီးမောင်း ထိုးပြရမယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ရေးဆွဲထားတဲ့ အမျိုးသားကျန်းမာရေး စီမံကိန်း (၂၀၁၇-၂၀၂၁)သည် လက်တွေ့မြေပြင်အခြေအနေများကို မည်မျှ ထင်ဟပ်သည်၊ မည်မျှကိုယ်စားပြုသည်ဆိုသည့် မေးခွန်းကို မေးကြည့်ရင် သိနိုင်ပါတယ်။
- ဒီလိုစဉ်းစားကြည့်ခြင်းဖြင့် ကျွန်တော်တို့အားလုံး ဘာတွေလုပ်ဖို့လိုလဲ၊ policy / strategy ဘာတွေထည့်သွင်းရမယ်၊ ပြောင်းလဲရမယ်ဆိုတဲ့ အချက်များထွက်ပေါ်လာမှာဖြစ်ပါတယ်။
- သတင်းအချက်အလက်မူဝါဒ ရေးဆွဲခြင်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ကတော့ အတိုချုံးအားဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များ ပြည့်စုံလုံလောက်ရန် (complete and comprehensive)၊ မှန်ကန်ရန် (validity and reliability)၊ အချိန်နှင့်တပြေးညီ (real time) ရရှိစေရန်၊ သတင်းအချက်အလက်မျှဝေရန် (sharing of information)၊ လျှို့ဝှက်မှုအဆင့်အတန်းအလိုက် ထိန်းသိမ်းရန် (confidentiality and recoding)၊ သတင်းအချက်အလက်များ အသုံးဝင်မှုနှင့် လက်တွေ့အသုံးချရန် (utility and utilization) ဆိုတဲ့အချက်များ ပါဝင်ပါတယ်။
- ဒါတွေကို ရရှိစေဖို့အတွက် ကျွန်တော်တို့ ဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ဘက်ပေါင်း စုံမှ လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါတယ်။

- နောက်တစ်ချက် ပြောချင်တာက ဒီသတင်းအချက်အလက်မူဝါဒဟာ အလွန်ကျယ်ပြန့်ပြီး နက်နဲပါတယ်။ health policy formulation လောက်နီးပါး နက်နဲပါတယ်။ ဒီ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ (၂)ရက်တာကာလမှာ မရှိမဖြစ် မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာများကို ဆွေးနွေးသုံးသပ်နိုင်ကြလိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော်ထင်ပါတယ်။
- သတင်းအချက်အလက်မူဝါဒတွေဟာ ဘယ်လောက်နက်နဲလဲဆိုတာ ကျွန်တော် WHO မှာ Regional Advisor- Evidence for Policy နှင့် Regional Advisor- Health Situation and Trend Assessment အဖြစ် တာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့တုန်းက health information policy တွေကို လေ့လာရင်း နဲ့ ဤဘာသာရပ်နယ်ပယ် (boundary) ဟာ အလွန်ကျယ်ပြန့်တယ်ဆိုတာ သိရှိလာခဲ့ပါတယ်။
- မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ ဒီနေ့ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲကတော့ ကျွန်တော်တို့ နိုင်ငံ၊ ဝန်ကြီးဌာနအတွက် လိုအပ်တဲ့သတင်းအချက်အလက်မူဝါဒကို ရရှိ စေဖို့အတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်မယ်လို့ တစ်ထစ်ချယုံကြည်ပါတယ်။
- ယခု တက်ရောက်လာကြသူများဟာ ပညာရပ်လုပ်ငန်းနယ်ပယ်တွင် အတွေ့အကြုံ ကြွယ်ဝနေသူများဖြစ်သည့် နီးနွယ်ဝန်ကြီးဌာနများ၊ development partner များ၊ UN agency များ၊ INGO, NGO များမှ ပါဝင် ဆွေးနွေးမှာဖြစ်တဲ့အတွက် လက်တွေ့ကျသော policy statement များ၊ strategy များ ထွက်ပေါ်လာမှာဖြစ်တယ်လို့ ယုံကြည်ပါတယ်။

- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၏ Health Information Unit ရဲ့ အောင်မြင်မှုများကို ပြောရမယ်ဆိုလို့ရှိရင် Myanmar demographic and Health Survey 2016 ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ သို့သော် ဒီလို စစ်တမ်းကောက်ရုံမျှနဲ့ မလုံလောက်ဘဲ ဒီစစ်တမ်းက အချက်အလက်များကို မဟာဗျူဟာချမှတ်ခြင်းနဲ့ လုပ်ငန်းများသတ်မှတ်ဆောင်ရွက်တဲ့နေရာမှာ အသုံးပြုရပါမှာဖြစ်ပါတယ်။
- အထူးသဖြင့် မိမိတို့၏ဌာန (သို့မဟုတ်) discipline ကို ဘယ်လို မြှင့်တင်ရမယ်ဆိုတာကို သုံးသပ်ဖို့လိုပါမယ်။
- e-HMIS electronic based ကျန်းမာရေးသတင်းစနစ်ကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် တစ်ပြည်လုံးလွှမ်းခြုံနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။
- e-HMIS ရဲ့ သတင်းအချက်အလက်များအနက် မိခင်နှင့်မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးဆိုင်ရာနဲ့ပတ်သက်သော အချက်အလက်များကို ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနရဲ့ website မှာ ကြည့်နိုင်ပါတယ်။
- ကုသရေးသတင်းအချက်အလက်များအတွက်လည်း ၂၀၁၈ ခုနှစ်အတွင်း တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ ဆေးရုံများရဲ့ ၂၅% ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှာလည်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လနှင့် စက်တင်ဘာလမှာ electronic စနစ်ဖြင့် လချုပ်အစီရင်ခံစာ ပြုစုပေးပို့နိုင်ဖို့အတွက် electronic hospital reporting system for private hospital များ၌ ပြုလုပ်နိုင်ရန် သင်တန်းများကို ပို့ချဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။ ဒီလိုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံရဲ့

ကျန်းမာရေးစီမံကိန်းများချမှတ် ဆောင်ရွက်ဖို့အတွက် အလွန်အထောက်အကူပြုမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေးမှာရှိတဲ့ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ နည်းပညာတက္ကသိုလ်များမှ Bachelor of Health Information ကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှာ စတင်သင်ကြားပေးလျက်ရှိပါတယ်။
- ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှာ Strategic Action Plan for Strengthening Health Information 2017-2021 ကို ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီ action plan ကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်စေနိုင်ဖို့အတွက် အချိန်နေ့တစ်ဝက်လောက် ပိုင်းဝန်းဆွေးနွေးစေချင်ပါတယ်။
- နိဂုံးချုပ်အနေနဲ့ပြောချင်တာက ဒီအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲရဲ့ အဓိကရည်ရွယ်ချက်/ရည်မှန်းချက်ကတော့ dynamic, robust, responsive, efficient ဖြစ်သော ကျန်းမာရေးသတင်းအချက်အလက်စနစ်တစ်ခုကို တည်ထောင်ဆောင်ရွက်သွားနိုင် ဖို့ဖြစ်ပါတယ်။
- ဒီစနစ်ဟာ efficient and effective ဖြစ်သော health care delivery system အတွက် အခြေခံလိုအပ်ချက်တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။
- စီမံချက်မန်နေဂျာများအားလုံးဟာ မဟာဗျူဟာများ/ နည်းဗျူဟာနှင့် လုပ်ငန်းများချမှတ်ဆောင်ရွက်ရာတွင် မှန်ကန်တိကျသော သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ကျန်းမာရေးသတင်းအချက်အလက်စနစ်ပေါ်မူတည်ပြီး ဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါမှသာ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များ၊

ဘဏ္ဍာငွေများကို မှန်ကန်စွာ၊ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ ခွဲဝေချထား အသုံးပြုနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။

- နောက်ဆုံးတစ်ချက် ပြောလိုတာက ဒီအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲမှ ထွက်ပေါ်လာမယ့်အချက်များကို အခြေခံပြီး စာရင်းအချက်အလက်များမှ လက်တွေ့အသုံးကျသော သတင်းအချက်အလက်များ (transformation data to information) အဖြစ် ပြောင်းနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- သတင်းအချက်အလက်ကောက်ယူသူများမှ data များကို အဆင့်ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ ထိုသို့ပေးပို့လာသော သတင်းအချက်အလက်များကို လက်ခံရရှိသူများက သတင်းအချက်အလက်များကို review / verify / analyze ပြုလုပ်ပြီး အချက်အလက်ကောက်ယူသူများထံသို့ သုံးသပ်ချက်များ ပြန်လည်ပေးပို့ခြင်း (feedback) ကွင်းဆက်ကို ပိုမိုပီပြင်စွာဖြစ်ပေါ်လာမယ့်မူဝါဒ ဖြစ်ပေါ်စေလိုပါတယ်။
- သက်ဆိုင်ရာဌာနများမှ နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာများထွက်ရှိပါက မိမိတို့ဌာန၏ စာရင်းဇယားအခြေအနေကို သိရှိနိုင်မှာဖြစ်တဲ့အတွက် full fledged annual report များမဟုတ်သေးသော်လည်း workable annual report များထွက်ရှိအောင် ဆောင်ရွက်စေချင်ပါတယ်။
- သတင်းအချက်အလက် ပေါ်လစီနှင့် မဟာဗျူဟာ/နည်းဗျူစာများ၊ SOP, Guideline များထွက်ပေါ်စေရန် ဝိုင်းဝန်းပူးပေါင်းညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ပေးကြပါလို့ပြောကြားရင်း နိဂုံးချုပ်အပ်ပါတယ်။